

Я. Семчук, М. Кулик, І. Стеліга (Івано-Франківськ, УКРАЇНА)

**ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИВЧЕННЯ БЕЗПЕКОВИХ ДИСЦИПЛІН
У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ СПЕЦІАЛІСТІВ
ДЛЯ ГАЗОНАФТОПРОМИСЛОВОЇ ГАЛУЗІ**

Національний технічний університет нафти і газу

На сучасному етапі реформування вищої освіти в Україні необхідно сконцентрувати зусилля науково-педагогічного персоналу вищих навчальних закладів, зокрема і профільних, на розробку інтегрованих робочих навчальних програм з різних дисциплін. Мається на увазі, що при викладанні пакету безпекових дисциплін, куди входять такі предмети, як безпека життєдіяльності, основи охорони праці, охорона праці в галузі та цивільний захист недостатньо обмежуватися тільки переглядом робочих програм по вказаним дисциплінам. Такий перегляд необхідно орієнтувати на недопустимість дублювання окремих навчальних елементів в робочих програмах по вказаним дисциплінам.

При цьому, необхідно також звернути увагу на той рівень знань, яким володіє певний контингент, що навчається за конкретною спеціалізацією. Цього легко можна досягнути тільки у випадку проведення лекційних, практичних чи лабораторних занять одним і тим же викладачем, який досконало володіє вказаними предметами.

Ще у давні часи грецькі філософи твердили – «Для того, щоб правильно діяти – необхідно знати, а для того щоб знати – навчатися». Особливої ваги цей вираз набуває у сфері безпеки. Об'єктивні причини переважної більшості нещасних випадків та аварій лежать у двох площинах:

- працівник не знає чи погано володіє знаннями у безпековій сфері,
- працівник знає, однак з тих чи інших причин не виконує відповідних вимог.

В рамках Міністерства освіти та науки України ще донедавна діяв наказ, який передбачав вивчення згаданих предметів, чітко регламентованих по семестрам, курсам, як для бакалаврів, так і для магістрів, а також їхню послідовність.

Тільки в такому випадку підготовлений спеціаліст зможе дуже швидко адаптуватися на конкретному виробництві. Цю тенденцію можна посилити, перейшовши до розробки відповідного розділу з охорони праці дипломного проекту чи магістерської роботи, який потрібно розглядати під назвою «Охорона праці та безпека в аварійних ситуаціях». Також до проведення занять з окремих тем слід залучати керівників служб охорони праці та членів об'єктових комісій з питань надзвичайних ситуацій, що дозволить зближення навчального матеріалу з майбутньою професійною діяльністю студентів.

Адміністрація об'єкту господарської діяльності, приймаючи на роботу такого спеціаліста, який готовий з перших кроків трудової діяльності до виконання роботи не тільки по профільній спеціальності чи спеціалізації, а також досить швидко (мобільно) адаптуватися до робіт пов'язаних із безпековими проблемами підприємства (зокрема брати участь у підготовці пакету документів по експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки, регламентів на різноманітні технологічні процеси при переоснащенні виробничих дільниць, у підготовці та погодженню плану ліквідації та локалізації

аварійних ситуацій, зможе сприяти швидкому залученню молодих спеціалістів до виконання ними кваліфікованих робіт. Такі роботи не потребують окремого ліцензування, власник може розробляти такі важливі документи для себе силами своїх спеціалістів, а значить зможе на цьому зекономити досить суттєву суму коштів.

Таким чином, конкурентоспроможність молодих фахівців та спеціалістів можна підвищити тільки поєднуючи спеціальну та фахову підготовку з усіх названих безпекових дисциплін. Це стає особливо важливим для деяких спеціальностей нафтогазової галузі, пов'язаних із експлуатацією об'єктів підвищеної небезпеки. Процеси буріння газових і нафтових свердловин, видобуток нафти і газу, не тільки на суші, а включаючи і морський шельф, транспортування енергоносіїв та їх зберігання є досить небезпечними. А аварійні ситуації можуть супроводжуватися суттєвим впливом на довкілля, відчутними матеріальними збитками та загрожують здоров'ю і життю як оперативного персоналу, так і населенню прилеглих територій, набираючи загальних ознак надзвичайної ситуації.

Надзвичайні ситуації об'єктового та місцевого рівня на бурових площадках, газонафтопромислах, компресорних та нафтоперекачувальних станціях, лінійних частинах магістральних нафтогазопродуктопроводах, можна оперативно спрогнозувати, попередити, а в разі настання, в короткі терміни ліквідувати і мінімізувати наслідки від них лише при наявності погодженого плану ліквідації та локалізації аварійних ситуацій (ПЛАС), підготовки аварійних бригад, що регулярно проходять навчання по передбаченим в такому документі аварійним сценаріям.

На кафедрі безпеки життєдіяльності Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу розроблені та читаються лекції по безпековим дисциплінам з використанням мультимедійних технологій та презентацій, підготовлені та видані за рекомендацією Вченої Ради університету навчальні посібники –“Безпека життєдіяльності”, –“Охорона праці”, –“Охорона праці в нафтогазовій галузі”, –“Цивільний захист та техногенна безпека нафтогазових об'єктів”, деякі з них мають гриф МОНУ України.

На сьогоднішній день у зв'язку із переходом на дворівневу освіту (бакалавр, магістр) випускаючі кафедри почали скорочувати не тільки об'єм(кількість кредитів) та послідовність викладання вказаних безпекових дисциплін, а приступають до об'єднання вказаних компонентів безпекових дисциплін у довільній комбінації.

В зв'язку з тим, що на теперішній момент в рамках вищої школи пройшло скорочення спеціальностей, вказані безпекові дисципліни об'єднані у пакет –“Цивільна безпека”, кафедра підготувала пакет документів для відновлення випуску спеціалістів за таким напрямком та спеціалізацією –“Охорона праці в нафтогазовій галузі”.

За доступною інформацією у споріднених до нашого університету ВНЗ країн Європейського Союзу, зокрема у Краківській гірничо-металургійній академії ім. Сташіца, читають аналогічні нашим дисципліни (BHP w Inżynierii Naftowej i Gazowniczej).

Резюмуючи вище описані міркування можна зробити ряд висновків. По-перше якісна професійна підготовка майбутніх фахівців є актуальною проблемою сучасної педагогіки. По-друге навчання охорони праці є надзвичайно важливим компонентом професійного становлення майбутнього фахівця в нафтогазовій галузі.